

De minister van Infrastructuur en Waterstaat
Mevrouw S. Hermans
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

datum
16 juni 2025

ons kenmerk
124.041/mdr

contactpersoon
Eric Arnts

betreft
Reactie op adviesrapport over op-
timalisatie van de (her)benoe-
mingsprocedure voorzitter water-
schap

uw kenmerk

e-mail
earnts@uvw.nl

Geachte minister,

In 2024 heeft uw ministerie - samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Unie van Waterschappen, de Kring Voorzitters van Waterschappen en de Kring van Commissarissen van de Koning (CdK's) - onderzoek gedaan naar gesignaleerde knelpunten en kwetsbaarheden in de (her)benoemingsprocedure voor dijk- en watergraven. Het onderzoek heeft geresulteerd in het eind december 2024 verschenen ambtelijk Adviesrapport over optimalisatie van de (her)benoemingsprocedure voorzitter waterschap. In dit adviesrapport wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de positie van de kroonbenoemde voorzitter van een waterschap voldoende geborgd is in de huidige (her)benoemingsprocedure en wat de rol van het waterschap zelf is en wat de rol van de andere partijen daarin is en zou kunnen of moeten zijn.

Uw voorganger, de heer B. Madlener, heeft dit adviesrapport op 10 maart 2025 met de minister van BZK en vertegenwoordigers van de hiervoor genoemde partijen besproken. De vertegenwoordigers van de Unie hebben in dit gesprek naar voren gebracht dat het adviesrapport nog niet in alle algemene besturen van de waterschappen was besproken en dat u na 1 mei 2025 de volledige reactie van de waterschappen ontvangt. In deze brief is dan ook de volledige reactie van de waterschappen opgenomen.

Betrokkenen herkennen zich in het ambtelijk adviesrapport

In het gesprek op 10 maart 2025 is ons duidelijk geworden dat uw gedachten nauw aansluiten bij het ambtelijk adviesrapport.

De Unie signaleerde in het gesprek allereerst dat de waterschappen het zo slecht nog niet doen, ondanks dat een aantal stappen in de (her)benoemingsprocedure nog niet goed zijn geregeld. Ten tweede heeft de Unie naar voren gebracht dat de autonomie van de waterschappen (algemene besturen) op gespannen voet kan staan met het uniformeren en professionaliseren van de (her)benoemingsprocedure. Het beeld dat de waterschappen hebben van de toekomstige rol van de CdK varieert van 'gebruik maken van de kan-

bepaling', procesrol, inhoudelijke rol tot borging van die inhoudelijke rol in bijvoorbeeld een waterschapsverordening.

De Kring van CdK's heeft in het gesprek aangegeven zich in het adviesrapport te herkennen en merken op dat een aantal provincies en waterschappen al (deels) ervaring heeft met deze manier van werken. De vraag is gesteld waarom er niet één op één kan worden aangesloten bij de procedure voor (her)benoeming van een burgemeester. Een hybride vorm - zoals voorgesteld in het adviesrapport - blijft kwetsbaar, omdat met het opnemen van 'kan-bepalingen' geen eenduidige en daarmee robuustere procedure tot stand komt. Het adviesrapport kan ook gezien worden als een 'aanbod van de CdK's' die veel ervaring hebben met burgemeestersbenoemingen.

De Kring Voorzitters van Waterschappen pleitte voor professionalisering van de (her)benoemingsprocedure, omdat er nu te veel verschillen tussen de waterschappen zijn en er te weinig van elkaar wordt geleerd. De (her)benoemingsprocedure kan meer worden gestroomlijnd door het aanpassen van de Circulaire Benoeming voorzitters van waterschappen van 10 oktober 2019 en de in het adviesrapport voorgestelde handreiking om kwetsbaarheden bij (her)benoemingen kleiner te maken.

Reactie waterschappen op het adviesrapport

De Unie heeft het adviesrapport op 15 januari 2025 aan de leden waterschappen aangeboden. De waterschappen waren tot 1 mei 2025 in de gelegenheid om hun reactie bij de Unie kenbaar te maken. Hierna treft u de reactie van de waterschappen aan.

Algemeen

In algemene zin waarderen wij de inzet van uw ministerie om tezamen met het ministerie van BZK, de Kring van CdK's en de Unie een advies op te stellen om de bestaande (her)benoemingsprocedure voor voorzitters van waterschappen te verbeteren. Wij onderschrijven het belang van een heldere, transparante en professionele procedure voor (her)benoeming van voorzitters van waterschappen.

Grotere rol Commissaris van de Koning

In het adviesrapport wordt bij verschillende stappen van de (her)benoemingsprocedure een grotere rol voor de CdK voorzien. In algemene zin zijn de waterschappen van mening dat een grotere rol voor de CdK toegevoegde waarde kan hebben voor de stroomlijning van de (her)benoemingsprocedure. De mate waarin de waterschappen deze toegevoegde waarde zien varieert echter per waterschap. Een aantal waterschappen ondersteunt de voorstellen in het adviesrapport in mindere mate omdat de aanpassingen de autonomie van de waterschappen kan aantasten en de meerwaarde van de (grotere rol van de) CdK niet wordt gezien. Andere waterschappen zijn van mening dat vanuit het gegeven dat een Kroonbenoemde voorzitter van een waterschap in zekere zin op eenzame hoogte staat en geen enkele bescherming heeft in de (her)benoeming, de rol van de CdK een toegevoegde waarde heeft. Deze toegevoegde waarde schuilt erin dat de CdK bescherming biedt als procesbewaker bij (her)benoeming en tegenstand kan bieden aan bestuurlijke c.q. politieke druk. De waterschappen benadrukken dat de (autonome) rol van het algemeen bestuur niet aangetast mag worden. Een aantal waterschappen pleit in dit kader voor het opnemen van 'kan-bepalingen' in de (her)benoemingsprocedure.

Verder is van belang te benadrukken dat het hier gaat om de rol van de CdK als rijksorgaan. De rol van de CdK als vangnet en als representant van de Kroon ziet een aantal waterschappen als een goede kwaliteitsimpuls ten opzichte van de huidige (her)benoemingsprocedure. In deze rol kan de CdK onder andere vraagbaak zijn voor de voorzitter van het waterschap over onderwerpen als integriteit en bedreiging en kan de CdK (jaarlijkse) klankbordgesprekken voeren met de voorzitter.

Naast de rol als rijksorgaan is de CdK ook voorzitter van Provinciale Staten en voorzitter/lid van Gedeputeerde Staten. Vermenging van beide rollen (rijksorgaan en Provinciale/Gedeputeerde Staten) bij een benoemingsprocedure wordt door enkele waterschappen als een risico gezien.

Rol Commissaris van de Koning bij inschakeling extern adviesbureau

In het adviesrapport wordt betrokkenheid van de CdK bij het inschakelen van een extern adviesbureau voorgesteld. Een deel van de waterschappen ziet geen meerwaarde in deze rol van de CdK. Hiermee wordt het algemeen bestuur c.q. de vertrouwenscommissie op grotere afstand geplaatst dan in de huidige situatie. Het betrekken van een extern adviesbureau bij de werving en selectie van een voorzitter is naar de mening van deze waterschappen de verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur c.q. de vertrouwenscommissie. Desgewenst kan het algemeen bestuur of de vertrouwenscommissie de CdK inschakelen voor de werving en selectie.

Eén waterschap ziet bovendien meerwaarde in het inschakelen van een extern adviesbureau (al dan niet samenwerking met de CdK) omdat deze adviesbureaus kunnen bijdragen aan meer diversiteit. Het wordt makkelijker om buiten de bekende netwerken te zoeken naar talentvolle kandidaten.

Een deel van de waterschappen ziet wel meerwaarde in het gebruik maken van de ervaring en expertise die (de bureaus van) de CdK's hebben met benoemingsprocedures van burgemeesters wanneer het gaat om het waarborgen van de belangen van de sollicitanten.

Rol Commissaris van de Koning bij profielschets/vacaturetekst

Het adviesrapport gaat in op een mogelijke rol van de CdK bij het opstellen van de profielschets en vacaturetekst. Een deel van de waterschappen is van mening dat het opstellen van een profielschets/vacaturetekst voorbehouden is (en moet blijven) aan het algemeen bestuur/de vertrouwenscommissie en de besluitvorming daarover aan het algemeen bestuur. Deze waterschappen kunnen zich voorstellen dat de CdK in een voorstadium (niet verplicht) inbreng kan leveren op de profielschets. Daarnaast zou de CdK de profielschets formeel in ontvangst kunnen nemen.

In dit kader vragen waterschappen zich af wat de rol van de minister van I&W is of kan zijn bij het opstellen van een profielschets in relatie tot uw bevoegdheid op grond van artikel 46 van de Waterschapswet ten aanzien van een aanbeveling van een kandidaat-voorzitter van een waterschap.

Rol Commissaris van de Koning bij kandidaatselectie

In het adviesrapport wordt voorgesteld dat de CdK kandidaten voorstelt als niet-bindend advies. Hierbij merken enkele waterschappen op dat de vertrouwenscommissie alle kandidaten te zien moet krijgen, zodat zij weloverwogen over kan gaan tot de kandidaatselectie met inachtneming van het niet bindend advies van de CdK.

Verder vragen deze waterschappen zich af of de CdK voldoende op de hoogte is van de ontwikkelingen bij een specifiek waterschap om te kunnen adviseren over de gewenste persoon die past bij de ontwikkelingsfase van het bestuur van het desbetreffende waterschap.

Ook hier pleiten enkele waterschappen ervoor dat sprake is van een 'kan-bepaling'. Waterschappen kunnen de CdK inschakelen bij de kandidaatselectie maar hoeven dit niet te doen.

Beschouwing Gedeputeerde Staten voor minister van IenW

In artikel 46, lid 3 van de Waterschapswet is bepaald dat Gedeputeerde Staten bevoegd is een beschouwing toe te voegen aan de aanbeveling van het algemeen bestuur. Op dit punt is er geen gelijkschakeling met de (her)benoeming van een burgemeester. Daar vervult de CdK deze rol. Hoewel we er ons van bewust zijn dat het uitgangspunt is dat er vooralsnog geen aanpassing van de wet plaats gaat vinden, pleiten een aantal waterschappen ervoor om bij de (her)benoeming van de voorzitter van een waterschap de rol van Gedeputeerde Staten te beleggen bij de CdK. Dit geeft meer borging van een onafhankelijke rolvervulling.

In dit kader vragen de waterschappen ook aandacht voor de bevoegdheden van Gedeputeerde Staten in het geval het beheergebied van een waterschap in meer dan één provincie valt. In die gevallen is het van belang dat één CdK deze bevoegdheid coördineert en dat een voorgedragen kandidaat één CdK als aanspreekpunt heeft.

Rol Commissaris van de Koning na benoeming tot aan herbenoeming/ontslag

Enkele waterschappen zien een rol voor de CdK weggelegd in de periode na benoeming tot aan (her)benoeming c.q. ontslag. Hierbij wordt gedacht aan het regelmatig houden van klankbord- c.q. jaargesprekken tussen de CdK en voorzitter.

Overige aandachtspunten

De waterschappen brengen tot slot nog de volgende aandachtspunten naar voren:

- In het adviesrapport wordt niet nader ingegaan op de keuze voor een enkelvoudige dan wel meervoudige voordracht. De waterschappen stellen voor om de meervoudige voordracht te betrekken bij het vervolg.
- In het adviesrapport wordt niet nader ingegaan op de screening van de kandidaten door de CdK. Enkele waterschappen stellen voor hierbij aansluiting te zoeken bij de (her)benoemingsprocedure voor burgemeesters. De screening vindt dan eerder in het proces plaats door de CdK als onafhankelijk orgaan.
- Afspraken omtrent de geheimhouding moeten op dit moment expliciet en in een aparte waterschapsverordening voor de vertrouwenscommissie worden geregeld. Dit wijkt daarmee af van de regeling voor gemeenten. De waterschappen willen dat dit beter wordt geborgd en wettelijk wordt verankerd.
- In het adviesrapport worden geen (andere) voorstellen gedaan voor de wijze van verzending van de voordracht vanuit het algemeen bestuur. Deze is op dit moment fysiek maar kan ook hier beter aansluiten bij de (her)benoemingsprocedure voor burgemeesters waarbij digitale verzending ook mogelijk is.
- In de op te stellen handreiking kan (meer) aandacht worden besteed aan het goed faciliteren van het algemeen bestuur bij de werving, selectie en het fungeren als klankbord. Hierbij kan worden gedacht aan het opstellen van een inhoudelijke opdrachtbrief (met aandacht voor bestuursstijl en competenties).
- In de op te stellen handreiking kan aandacht worden besteed aan onderwerpen die spelen bij het benoemen van een waarnemend of vervangend voorzitter en de rol van de CdK hierbij. Deze benoemingsprocedures brengen ook kwetsbaarheden met zich mee. Hierbij kan worden gedacht aan onderwerpen als stemrecht, afleggen van de eed en/of belofte en termijn van benoeming.

Vervolg

U heeft tijdens het gesprek op 10 maart 2025 aangegeven dat u verder gaat met het uitwerken van het adviesrapport in de vorm van een handreiking en een aangepaste circulaire. Wij verzoeken u de inhoud van deze brief mee te nemen in deze uitwerking.

De Unie is ambtelijk betrokken bij de verdere uitwerking en zien de handreiking en aangepaste circulaire met belangstelling tegemoet.

Tot slot

De Unie hoopt met deze brief verdere bouwstenen aangedragen te hebben die van toegevoegde waarde kunnen zijn voor de uit te werken handreiking en aanpassing van de circulaire en wensen u daarbij succes toe.

Hoogachtend,

Jeroen Haan
Voorzitter